

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

της 21ης Ιανουαρίου 2003 *

Στην υπόθεση C-318/00,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Ηνωμένο Βασίλειο), προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Bacardi-Martini SAS,

Cellier des Dauphins,

και

Newcastle United Football Company Ltd,

η έκδοση προδικαστικής απόφασης ως προς την ερμηνεία του άρθρου 59 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρου 49 ΕΚ),

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, J.-P. Puissochet και M. Wathelet, προέδρους τμήματος, C. Gulmann, D. A. O. Edward, P. Jann (εισηγητή), B. Σκουρή, F. Macken, N. Colneric, S. von Bahr και J. N. Cunha Rodrigues, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. Tizzano
γραμματέας: L. Hewlett, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- οι Bacardi-Martini SAS και Cellier des Dauphins, εκπροσωπούμενες από τους N. Green, QC, και M. Hoskins, barrister, εντολοδόχους των Townleys και στη συνέχεια των Hammond Suddards Edge, solicitors,
- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από την R. V. Magrill και στη συνέχεια από την G. Amodeo, επικουρούμενες από τον K. Beal, barrister,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον G. de Bergues και την R. Loosli-Surrans,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την K. Banks,

έχοντας υπόψη την περιελθούσα στο Δικαστήριο στις 26 Φεβρουαρίου 2002 απάντηση του αιτούντος δικαστηρίου σε αίτηση παροχής διευκρινίσεων που απευθύνθηκε κατ' εφαρμογήν του άρθρου 104, παράγραφος 5, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις των Bacardi-Martini SAS και Cellier des Dauphins, εκπροσωπούμενων από τους N. Green και M. Hoskins, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενης από την G. Amodeo, επικουρούμενη από τον K. Beal, της Γαλλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τη Loosli-Surrans, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον H. van Lier, κατά τη συνεδρίαση της 14ης Μαΐου 2002,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2002,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 28ης Ιουλίου 2000, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 14 Αυγούστου 2000, το High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, έθεσε βάσει του άρθρου 234 ΕΚ δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 59 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 49 ΕΚ).

- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκλυψαν στο πλαίσιο δίκης που οι Bacardi-Martini SAS και Cellier des Dauphins (στο εξής: ενάγουσες της κύριας δίκης) κίνησαν κατά της Newcastle United Football Company Ltd (στο εξής: Newcastle) για να αποζημιωθούν για τη ζημία που υπέστησαν λόγω της φερόμενης αναμείξεως της Newcastle στην εκτέλεση συμβάσεων προβολής διαφημιστικών μηνυμάτων τις οποίες είχαν συνάψει με την Dorna Marketing (UK) Ltd (στο εξής: Dorna).

Το νομικό πλαίσιο

- 3 Ο γαλλικός νόμος 91/32, της 10ης Ιανουαρίου 1991, περί καταπολεμήσεως του εθισμού στη νικοτίνη και του αλκοολισμού (JORF της 12ης Ιανουαρίου 1991, σ. 615, στο εξής: νόμος Ένιν), τροποποίησε το άρθρο L. 17 του κώδικα περί χώρων λιανικής πώλησεως ποτών, το οποίο στη συνέχεια αποτέλεσε το άρθρο L. 3323-2 του κώδικα δημοσίας υγείας.
- 4 Η διάταξη αυτή επιτρέπει ορισμένες περιοριστικώς απαριθμούμενες μορφές άμεσης ή έμμεσης διαφημίσεως οινοπνευματωδών ποτών.
- 5 Από τον νόμο Ένιν προκύπτει ότι απαγορεύεται κάθε μη ρητώς επιτρεπομένη διαφήμιση οινοπνευματωδών ποτών, τα οποία ορίζονται ως ποτά με περιεκτικότητα οινοπνεύματος ανώτερη του 1,2 βαθμού. Η τηλεοπτική διαφήμιση οινοπνευματωδών ποτών, εφόσον δεν επιτρέπεται ρητώς, είναι απαγορευμένη.
- 6 Η απαγόρευση αυτή επιβεβαιώθηκε από το άρθρο 8 του διατάγματος 92-280, της 27ης Μαρτίου 1992, το οποίο εκδόθηκε για την εφαρμογή της πρώτης υποπερι-

πτώσεως του άρθρου 27 του νόμου της 30ής Σεπτεμβρίου 1986 περί ελευθερίας επικοινωνίας και περί καθορισμού των γενικών αρχών σχετικά με το καθεστώς που ισχύει για τη διαφήμιση και τη χορηγία (JORF της 28ης Μαρτίου 1992, σ. 4313), το οποίο ορίζει:

«Απαγορεύεται η διαφήμιση που αφορά, αφενός, τα προϊόντα των οποίων η τηλεοπτική διαφήμιση αποτελεί αντικείμενο νομοθετικής απαγορεύσεως και, αφετέρου, τα ακόλουθα προϊόντα και τους ακόλουθους οικονομικούς τομείς:

— ποτά με περιεκτικότητα οινοπνεύματος ανώτερη του 1,2 βαθμού·

[...]».

Το Conseil supérieur de l'audiovisuel (ραδιοτηλεοπτικό συμβούλιο, στο εξής: CSA) είναι ανεξάρτητη διοικητική αρχή η οποία εγγυάται την άσκηση της ελευθερίας επικοινωνίας. Ασκεί μεταξύ άλλων έλεγχο επί των διαφημίσεων που μεταδίδονται από ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς. Το CSA δύναται να επιβάλλει διοικητικές κυρώσεις στους σταθμούς που δεν τηρούν τις υποχρεώσεις που υπέχουν μεταξύ άλλων από τον νόμο Έβιν.

7 Το 1995, το CSA εξέδωσε κώδικα δεοντολογίας, στον οποίο περιέχονται αρχές σχετικά με την τηλεοπτική μετάδοση από γαλλικούς σταθμούς αθλητικών γεγονότων τα οποία λαμβάνουν χώρα στη Γαλλία ή στο εξωτερικό και κατά τη διάρκεια των οποίων στους σχετικούς χώρους είναι τοποθετημένες πινακίδες για τη διαφήμιση οινοπνευματωδών ποτών. Οι αρχές που διατυπώνονται στον κώδικα αυτόν, ο οποίος τροποποιήθηκε κατ' επανάληψη, δεν έχουν κανονιστικό χαρακτήρα, αλλά, κατά το προοίμιο του κώδικα αυτού, θεωρείται ότι πρέπει να εφαρμόζονται οικειοθελώς σύμφωνα με την καλή πίστη.

- 8 Κατά τον κώδικα δεοντολογίας που εκδόθηκε από το CSA, όπως είχε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, οι Γάλλοι παραγωγοί και διαφημιστές δεν μπορούν να τύχουν διαφορετικής μεταχείρισης από εκείνη των αλλοδαπών ανταγωνιστών τους, εντός των ορίων μόνον του εθνικού νόμου του τόπου της εκδηλώσεως.
- 9 Ο κώδικας αυτός λαμβάνει ως αφετηρία την αρχή ότι ο τηλεοπτικός σταθμός δεν πρέπει να διευκολύνει διαφημίσεις οινοπνευματωδών ποτών.
- 10 Προς τούτο, διακρίνει μεταξύ «πολυεθνικών εκδηλώσεων» και «λοιπών εκδηλώσεων» που λαμβάνουν χώρα στο εξωτερικό.
- 11 Όσον αφορά τις «πολυεθνικές εκδηλώσεις», των οποίων οι εικόνες, εφόσον μεταδίδονται σε μεγάλο αριθμό χωρών, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως απευθυνόμενες κυρίως στο γαλλικό κοινό, δεν είναι δυνατόν να υπάρξει υπόνοια ότι οι γαλλικοί τηλεοπτικοί σταθμοί, όταν εκπέμπουν εικόνες των οποίων δεν ελέγχουν τις συνθήκες λήψεως, διευκολύνουν τις σχετικές διαφημίσεις, ακόμη και αν τελικά οι διαφημίσεις αυτές εμφανιστούν στην οθόνη.
- 12 Για τις «λοιπές εκδηλώσεις», όταν η νομοθεσία της γηπεδούχου ή διοργανώτριας χώρας επιτρέπει τη διαφήμιση οινοπνευματωδών ποτών στους αγωνιστικούς χώρους αλλά η μετάδοση αφορά ειδικά το γαλλικό κοινό, καθήκον όλων όσων συμβάλλονται με τον άτοχο των δικαιωμάτων μεταδόσεως είναι να χρησιμοποιούν κάθε δυνατό μέσο ώστε να μη φθάσουν στην κεραία εμπορικά σήματα που αφορούν οινοπνευματώδη ποτά.
- 13 Ο British Code of Advertising (βρετανικός κώδικας διαφήμισεως) δεν απαγορεύει τη διαφήμιση οινοπνευματωδών ποτών ούτε περιορίζει τον τρόπο διαφήμισώς τους. Ωστόσο, περιορίζει πολλαπλώς το περιεχόμενο των διαφημίσεων αυτών.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 14 Οι ενάγουσες της κύριας δίκης είναι εταιρίες γαλλικού δικαίου, οι οποίες ασκούν μεταξύ άλλων τη δραστηριότητα παραγωγής και εμπορίας οινοπνευματωδών ποτών. Η Newcastle είναι εταιρία αγγλικού δικαίου ιδιοκτήτρια και διαχειρίστρα ποδοσφαιρικού σωματείου και γηπέδου.
- 15 Στο πλαίσιο συμφωνίας που συνήφθη το 1994 μεταξύ, αφενός, μιας ποδοσφαιρικής ενώσεως και διαφόρων ποδοσφαιρικών σωματείων, περιλαμβανομένης της Newcastle, και, αφετέρου, της Dorn, η τελευταία ανέλαβε να πωλεί και να προβάλλει διαφημιστικά μηνύματα κατά μήκος της γραμμής του πλαγίου άουτ των γηπέδων των σωματείων για κάθε εντός έδρας αγώνα των πρώτων ομάδων των σωματείων αυτών.
- 16 Κατά τους όρους δύο συμβάσεων που συνήφθησαν τον Νοέμβριο του 1996 μεταξύ των εναγουσών της κύριας δίκης και της Dorn, η τελευταία ανέλαβε την υποχρέωση να δώσει στις πρώτες χρόνο διαφήμισης στο ηλεκτρονικό σύστημά της εκ περιτροπής διαφήμισης σε διαφημιστικές πινακίδες κατά τη διάρκεια ενός αγώνα μεταξύ της Newcastle και της Metz, γαλλικού ποδοσφαιρικού σωματείου, ο οποίος επρόκειτο να διεξαχθεί στις 3 Δεκεμβρίου 1996 στο Newcastle στο πλαίσιο του τρίτου γύρου του κυπέλλου UEFA (Union des associations européennes de football — Ένωση Ευρωπαϊκών Ποδοσφαιρικών Ομοσπονδιών).
- 17 Ο αγώνας αυτός επρόκειτο να μεταδοθεί τηλεοπτικώς στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη Γαλλία. Η Newcastle είχε αναλάβει μεταξύ άλλων την υποχρέωση, μέσω συμφωνίας που είχε υπογράψει με τη CSI Ltd (στο εξής: CSI), εταιρία αγγλικού δικαίου της οποίας η δραστηριότητα συνίσταται ιδίως στην πώληση δικαιωμάτων τηλεοπτικής μεταδόσεως αθλητικών γεγονότων, να επιτρέψει την απ' ευθείας μετάδοση του αγώνα στη γαλλική τηλεόραση.
- 18 Οι διαφημίσεις οινοπνευματωδών ποτών οι οποίες επρόκειτο να προβληθούν κατά τον αγώνα σύμφωνα με τις συμβάσεις που είχαν συναφθεί μεταξύ των εναγουσών της κύριας δίκης και της Dorn πληρούσαν τις απαιτήσεις του αγγλικού δικαίου.

- 19 Λίγο πριν από την έναρξη του αγώνα, η Newcastle αντελήφθη ότι η Dorna είχε πωλήσει στις ενάγουσες της κύριας δίκης διαφημιστικούς χώρους με σκοπό την προβολή διαφημίσεων οινοπνευματωδών ποτών κατά τη διάρκεια του αγώνα. Κατόπιν αυτού, η Newcastle πληροφόρησε την Dorna ότι, εφόσον ο αγώνας επρόκειτο να μεταδοθεί από γαλλικό τηλεοπτικό σταθμό, θα εφαρμοζόταν η γαλλική νομοθεσία η οποία περιορίζει τη διαφήμιση οινοπνευματωδών ποτών, οπότε η Dorna έπρεπε να αφαιρέσει από τις διαφημιστικές της πινακίδες τις διαφημίσεις των εναγουσών της κύριας δίκης προκειμένου να συμμορφωθεί προς τη ρύθμιση αυτή.
- 20 Δεδομένου ότι σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα πριν από την έναρξη του αγώνα οι σχετικές διαφημίσεις δεν μπορούσαν πλέον αφαιρεθούν από το σύστημα της εκπεριτροπής διαφημίσεως σε διαφημιστικές πινακίδες, το σύστημα αυτό προγραμματίστηκε εις τρόπον ώστε, κατά τη διάρκεια του αγώνα, οι διαφημίσεις, σε κάθε εμφάνισή τους στις πινακίδες, να παραμένουν σε αυτές μόνον επί ένα έως δύο δευτερόλεπτα, αντί των τριάντα δευτερολέπτων που προβλέπονταν στις συμβάσεις. Ο αγώνας αυτός μεταδόθηκε απ' ευθείας στη γαλλική τηλεόραση, καθόσον η CSI είχε πωλήσει τα δικαιώματα μεταδόσεως στον γαλλικό τηλεοπτικό σταθμό Canal+.
- 21 Στις 23 Ιουλίου 1998 οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης άσκησαν ενώπιον του High Court (England & Wales), Queen's Bench Division, αγωγή κατά των Dorna και Newcastle, με την οποία ζήτησαν μεταξύ άλλων να επιδικαστεί αποζημίωση και να διαταχθούν οι εναγόμενες να παύσουν να συμπεριφέρονται κατ' αυτόν τον τρόπο. Στη συνέχεια, οι ενάγουσες παραιτήθηκαν από τα αιτήματά τους κατά της Dorna.
- 22 Προς στήριξη της αγωγής κατά της Newcastle, οι ενάγουσες της κύριας δίκης ισχυρίζονται ότι η παράβαση των συμβάσεων που συνήφθησαν μεταξύ αυτών και της Dorna πρέπει να καταλογιστεί στη Newcastle, ότι η ανάμειξη της Newcastle στις συμβάσεις αυτές δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από τις διατάξεις για την εφαρμογή του νόμου Évin καθόσον οι διατάξεις αυτές είναι ασύμβατες με το άρθρο 59 της Συνθήκης και ότι επομένως η Newcastle είναι υπεύθυνη για τις ζημιές που οι ενάγουσες της κύριας δίκης υπέστησαν λόγω της αθετήσεως των συμβάσεων αυτών την οποία προκάλεσε η Newcastle.
- 23 Οι ενάγουσες της κύριας δίκης θεωρούν ότι οι διατάξεις για την εφαρμογή του νόμου Évin, και ειδικότερα όπως αυτές ερμηνεύονται και εφαρμόζονται από το CSA,

παραγνωρίζουν το άρθρο 59 της Συνθήκης καθόσον αποτελούν περιορισμό για τη διασυνοριακή παροχή υπηρεσιών, δεδομένου ότι περιορίζουν τη διαφήμιση οινοπνευματωδών ποτών κατά τη διάρκεια αθλητικών γεγονότων που λαμβάνουν χώρα σε άλλα κράτη μέλη πλην της Γαλλίας, όταν τα γεγονότα αυτά μεταδίδονται τηλεοπτικώς στη Γαλλία, και/ή δεδομένου ότι απαγορεύουν ή περιορίζουν την τηλεοπτική μετάδοση στη Γαλλία αθλητικών γεγονότων που λαμβάνουν χώρα σε άλλα κράτη μέλη και επ' ευκαιρία των οποίων προβάλλονται διαφημίσεις οινοπνευματωδών ποτών στους τόπους όπου τα γεγονότα αυτά λαμβάνουν χώρα.

24 Κατά τις ενάγουσες της κύριας δίκης, το δημόσιο συμφέρον που οι διατάξεις για την εφαρμογή του νόμου Ένιν επιδιώκουν να διασφαλίσουν προστατεύεται προσηκόντως από την εφαρμοστέα στο Ηνωμένο Βασίλειο ρύθμιση περί διαφημίσεως οινοπνευματωδών ποτών.

25 Επιπλέον, οι ενάγουσες της κύριας δίκης υποστηρίζουν ότι οι περιορισμοί που επιβάλλονται σύμφωνα με τις διατάξεις για την εφαρμογή του νόμου Ένιν είναι για διάφορους λόγους δυσανάλογοι.

26 Αμυνόμενη, η Newcastle ισχυρίζεται, μεταξύ άλλων, ότι το γεγονός ότι βάσει των διατάξεων για την εφαρμογή του νόμου Ένιν ανατέθηκε στη Dorna να αποσύρει τις διαφημίσεις των εναγουσών της κύριας δίκης είναι δικαιολογημένο καθόσον οι διατάξεις αυτές είναι συμβατές με το άρθρο 59 της Συνθήκης.

27 Το High Court σημειώνει, αφενός, ότι διάφορα γαλλικά δικαστήρια έχουν εκδώσει διωστικές αποφάσεις σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής του νόμου Ένιν στις διασυνοριακές μεταδόσεις αθλητικών γεγονότων. Αφετέρου, αναφέρει μια υποβληθείσα σε αυτό έκθεση πραγματογνώμονα σχετικά με τις συνέπειες που έχουν

στην πράξη οι διατάξεις για την εφαρμογή του νόμου Évin. Από την έκθεση αυτή προκύπτει μεταξύ άλλων ότι οι αγώνες που προηγούνται των προημιτελικών του κυπέλλου UEFA θεωρείται ότι υπάγονται στις «λοιπές εκδηλώσεις» υπό την έννοια του κώδικα δεοντολογίας που εκδόθηκε από το CSA.

- 28 Αφού βεβαιώθηκε ότι τα ζητήματα που ανέκλυψαν ενώπιόν του δεν πρέπει να εξεταστούν υπό το πρίσμα της οδηγίας 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 3ης Οκτωβρίου 1989, για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την άσκηση τηλεοπτικών δραστηριοτήτων (ΕΕ L 298, σ. 23), το High Court εκτίμησε ότι η εφαρμοστέα διάταξη κοινοτικού δικαίου είναι το άρθρο 59 της Συνθήκης.
- 29 Ωστόσο, δεν θεώρησε ότι προσήκει να αποφανθεί οριστικώς ένα αγγλικό δικαστήριο επί της νομιμότητας γαλλικού νόμου με γνώμονα το άρθρο 59 της Συνθήκης, ειδικότερα δε χωρίς η Γαλλική Κυβέρνηση να έχει δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις της επί του ζητήματος αυτού.
- 30 Υπό τις συνθήκες αυτές, το High Court αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να θέσει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αντίκεινται στο άρθρο 59 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρο 49 ΕΚ) τα άρθρα L.17 έως L.21 του γαλλικού κώδικα περί χώρων λιανικής πώλησεως ποτών (οι αποκαλούμενες διατάξεις για την εφαρμογή του νόμου Évin), το άρθρο 8 του διατάγματος 92-280 της 27ης Μαρτίου 1992 και οι διατάξεις του κώδικα δεοντολογίας της 28ης Μαρτίου 1995, καθόσον εμποδίζουν ή περιορίζουν

α) τη διαφήμιση οινοπνευματωδών ποτών κατά τη διάρκεια αθλητικών εκδηλώσεων που πραγματοποιούνται σε άλλα κράτη μέλη πλην της Γαλλίας, όταν τα γεγονότα αυτά πρόκειται να μεταδοθούν τηλεοπτικώς στη Γαλλία, και

β) τη μετάδοση στη Γαλλία αθλητικών εκδηλώσεων που πραγματοποιούνται σε άλλα κράτη μέλη σε χώρους όπου προβάλλονται διαφημίσεις οινοπνευματωδών ποτών;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απάντησής στο πρώτο ερώτημα, αντίκειται στο άρθρο 59 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρο 49 ΕΚ) ο τρόπος κατά τον οποίο οι διατάξεις αυτές ερμηνεύονται και εφαρμόζονται στην πράξη από το Conseil supérieur de l'audiovisuel, καθόσον εμποδίζει ή περιορίζει

α) τη διαφήμιση οινοπνευματωδών ποτών κατά τη διάρκεια αθλητικών εκδηλώσεων που πραγματοποιούνται σε άλλα κράτη μέλη πλην της Γαλλίας, όταν τα γεγονότα αυτά πρόκειται να μεταδοθούν τηλεοπτικώς στη Γαλλία, και

β) τη μετάδοση στη Γαλλία αθλητικών εκδηλώσεων που πραγματοποιούνται σε άλλα κράτη μέλη σε χώρους όπου προβάλλονται διαφημίσεις οινοπνευματωδών ποτών;»

31 Εκτιμώντας ότι, βάσει των εγγράφων που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο, είναι ελάχιστα σαφείς οι λόγοι για τους οποίους η απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα είναι αναγκαία στο αιτούν δικαστήριο για να εκδώσει την απόφασή του στην υπόθεση της κύριας δίκης, το Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 104, παράγραφος 5, του Κανονισμού της ενώπιόν του διαδικασίας, ζήτησε από το αιτούν δικαστήριο να εξηγήσει λεπτομερέστερα πάνω σε ποια βάση η Newcastle θα μπορούσε να επικαλεστεί τον νόμο Évin — υποτιθεμένου ότι ο νόμος αυτός είναι συμβατός με το άρθρο 59 της Συνθήκης — προκειμένου να απορριφθεί η αγωγή που ασκήθηκε κατ' αυτής.

32 Απαντώντας στην αίτηση αυτή, το High Court διευκρίνισε ότι τα αιτήματα κατά της Newcastle στηρίζονται «στη βλάβη που προκλήθηκε από την παρότρυνση για την

παράβαση συμβατικής υποχρεώσεως». Κατά το αγγλικό δίκαιο, είναι δεδομένο ότι ένας διάδικος δύναται να επικαλεστεί ότι μια τέτοια ανάμειξη σε σύμβαση είναι δικαιολογημένη. Το ζήτημα τί αποτελεί δικαιολογία στο πλαίσιο αυτό εμπίπτει στην αρμοδιότητα του εθνικού δικαστηρίου, το οποίο θα πρέπει να αποφανθεί λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των περιστάσεων της υποθέσεως.

- 33 Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι η Newcastle ισχυρίστηκε ότι είχε δικαίωμα να δώσει οδηγίες για την αφαίρεση των διαφημίσεων στο γήπεδο, καθόσον μεταξύ άλλων «οι οδηγίες αυτές δόθηκαν για τον λόγο ότι εύλογα μπορούσε να θεωρηθεί ότι διαφορετικά η συνέπεια θα ήταν να παραβιαστεί το γαλλικό δίκαιο».
- 34 Όσο για τις ενάγουσες της κύριας δίκης, το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι προέβαλαν ότι κατά το κοινοτικό δίκαιο ο αμυντικός αυτός ισχυρισμός δεν μπορεί να γίνει δεκτός, καθόσον ο νόμος Ένιν είναι ούτως ή άλλως αντίθετος προς το άρθρο 59 της Συνθήκης.
- 35 Κατά συνέπεια, το High Court εκτίμησε ότι ήταν σκόπιμο να ζητήσει από το Δικαστήριο να εκδώσει προδικαστική απόφαση επί του προβλήματος κοινοτικού δικαίου το οποίο έφερε ενώπιόν του.

Επί του παραδεκτού

Παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου

- 36 Η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή υποστηρίζουν ότι τα προδικαστικά ερωτήματα είναι απαράδεκτα. Συγκεκριμένα, κατά τη Γαλλική Κυβέρνηση, δεν υφίσταται

εξεωδαφική εφαρμογή της γαλλικής νομοθεσίας. Ο γαλλικός τηλεοπτικός σταθμός είναι εκείνος ο οποίος, έχοντας αγοράσει τα δικαιώματα τηλεοπτικής μεταδόσεως, είναι υπεύθυνος για τυχόν παράβαση του γαλλικού νόμου κατά τη μετάδοση στη Γαλλία του αγώνα που διεξήχθη στην Αγγλία. Όταν επικαλέστηκε την εφαρμογή της γαλλικής νομοθεσίας, η Newcastle είχε ως κίνητρο μόνον τον φόβο να χάσει το αντάλλαγμα των δικαιωμάτων μεταδόσεως.

37 Η Επιτροπή προσθέτει ότι το αιτούν δικαστήριο δεν διευκρίνισε αν και κατά ποιον τρόπο τέτοιες σκέψεις οικονομικού χαρακτήρα θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν την ανάμειξη σε σύμβαση μεταξύ τρίτων. Γενικότερα, το αιτούν δικαστήριο δεν παρέσχε στο Δικαστήριο καμία ένδειξη σχετικά με τον τρόπο κατά τον οποίο οι απαντήσεις στα τεθέντα ερωτήματα θα μπορούσαν να το βοηθήσουν να λύσει τη διαφορά της οποίας έχει επιληφθεί.

38 Αντιθέτως, κατά τις ενάγουσες της κύριας δίκης, το παραδεκτό της προδικαστικής παραπομπής απορρέει από το γεγονός ότι το αιτούν δικαστήριο οφείλει να εξετάσει όλους τους δικαιολογητικούς λόγους που προβλήθηκαν ενώπιόν του. Δεν αμφισβητείται ότι η απόφαση της Newcastle είχε ως κίνητρο την ύπαρξη και τα αποτελέσματα της γαλλικής νομοθεσίας. Οι ενάγουσες της κύριας δίκης ισχυρίζονται ότι η προσπάθεια αυτή δικαιολογήσεως είναι αλυσιτελής εφόσον ο νόμος Ένιν είναι ασύμβατος με το άρθρο 59 της Συνθήκης.

39 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου συντάσσεται με την επιχειρηματολογία αυτή και προσθέτει ότι, αν η σύμβαση μεταξύ της Newcastle και της CSI προβλέπει, ρητώς ή σιωπηρώς, την τήρηση του γαλλικού δικαίου κατά τη μετάδοση του αγώνα, το συμβατό του γαλλικού δικαίου με το άρθρο 59 της Συνθήκης θα έχει όντως σημασία για την κύρια δίκη. Εν πάση περιπτώσει, η απαίτηση να διαπραγματεύεται ο γαλλικός τηλεοπτικός σταθμός την τήρηση του νόμου Ένιν κατά τη μετάδοση αγώνων που διεξάγονται στο εξωτερικό θα προσδίδει στη νομοθεσία αυτή εξωεδαφικά αποτελέσματα.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 40 Πρέπει να υπομνηστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, μόνον του εθνικού δικαστηρίου, το οποίο έχει επιληφθεί της διαφοράς και το οποίο πρέπει να αναλάβει την ευθύνη της δικαστικής αποφάσεως που θα εκδοθεί, έργο είναι να εκτιμήσει, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων της υποθέσεως, τόσο την ανάγκη εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως για να είναι σε θέση να εκδώσει την απόφασή του όσο και τη λυσιτέλεια των ερωτημάτων που θέτει στο Δικαστήριο. Κατά συνέπεια, από τη στιγμή που τα ερωτήματα που τέθηκαν αφορούν την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου, το Δικαστήριο, κατ' αρχήν, οφείλει να αποφανθεί (βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 15ης Δεκεμβρίου 1995, C-415/93, *Bosman*, Συλλογή 1995, σ. I-4921, σκέψη 59· της 13ης Μαρτίου 2001, C-379/98, *PreussenElektra*, Συλλογή 2001, σ. I-2099, σκέψη 38, και της 10ης Δεκεμβρίου 2002, C-153/00, *Der Weduwe*, Συλλογή 2002, σ. I-11319, σκέψη 31).
- 41 Ωστόσο, το Δικαστήριο έχει κρίνει επίσης ότι, σε εξαιρετικές περιστάσεις, οφείλει να εξετάζει τις συνθήκες υπό τις οποίες του ζητήθηκε από το εθνικό δικαστήριο να εκδώσει προδικαστική απόφαση (βλ., στο ίδιο πνεύμα, την προαναφερθείσα απόφαση *PreussenElektra*, σκέψη 39). Συγκεκριμένα, το πνεύμα συνεργασίας που πρέπει να πρυτανεύει κατά τη λειτουργία της προδικαστικής παραπομπής συνεπάγεται ότι, από την πλευρά του, το εθνικό δικαστήριο λαμβάνει υπόψη την αποστολή που έχει ανατεθεί στο Δικαστήριο, η οποία συνίσταται στο να συμβάλλει στην απονομή της δικαιοσύνης εντός των κρατών μελών και όχι να διατυπώνει συμβουλευτικές γνώμες επί γενικών ή υποθετικών ζητημάτων (προαναφερθείσες αποφάσεις *Bosman*, σκέψη 60, και *Der Weduwe*, σκέψη 32).
- 42 Έτσι, το Δικαστήριο έχει εκτιμήσει ότι δεν μπορεί να αποφανθεί επί προδικαστικού ερωτήματος εθνικού δικαστηρίου όταν είναι πρόδηλον ότι η ερμηνεία ή η εκτίμηση του κύριου κοινοτικού κανόνα, που ζητούνται από το εθνικό δικαστήριο, δεν έχουν σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά ή νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία για να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του τέθηκαν (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση *Bosman*, σκέψη 61, και τις αποφάσεις της 9ης Μαρτίου 2000, C-437/97, *EKW και Wein & Co.*,

Συλλογή 2000, σ. I-1157, σκέψη 52, και της 13ης Ιουλίου 2000, C-36/99, *Idéal tourisme*, Συλλογή 2000, σ. I-6049, σκέψη 20).

- 43 Για να μπορέσει το Δικαστήριο να εκτελέσει την αποστολή του σύμφωνα με τη Συνθήκη, είναι απαραίτητο τα εθνικά δικαστήρια να διευκρινίζουν, όταν οι λόγοι αυτοί δεν προκύπτουν σαφώς από τη δικογραφία, τους λόγους για τους οποίους θεωρούν ότι η απάντηση στα ερωτήματά τους είναι αναγκαία για τη λύση της διαφοράς (απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1981, 244/80, *Foglia*, Συλλογή 1981, σ. 3045, σκέψη 17). Έτσι, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι είναι απαραίτητο να παρέχει το εθνικό δικαστήριο ένα *minimum* διευκρινίσεων όσον αφορά τους λόγους της επιλογής των κοινοτικών διατάξεων των οποίων ζητεί την ερμηνεία και όσον αφορά τη σχέση που θεωρεί ότι υφίσταται μεταξύ των διατάξεων αυτών και της εφαρμοστέας εθνικής νομοθεσίας (διάταξη της 28ης Ιουνίου 2000, C-116/00, *Laguillaumie*, Συλλογή 2000, σ. I-4979, σκέψη 16).
- 44 Επιπλέον, το Δικαστήριο πρέπει να είναι ιδιαιτέρως προσεκτικό όταν, στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ ιδιωτών, του τίθεται ερώτημα με το οποίο επιδιώκεται να παρασχεθεί στο εθνικό δικαστήριο η δυνατότητα να εκτιμήσει αν η νομοθεσία άλλου κράτους μέλους είναι σύμφωνη με το κοινοτικό δίκαιο (προαναφερθείσα απόφαση *Foglia*, σκέψη 30).
- 45 Εν προκειμένω, εφόσον με τα τεθέντα ερωτήματα επιδιώκεται να παρασχεθεί στο αιτούν δικαστήριο η δυνατότητα να εκτιμήσει το συμβατό της νομοθεσίας άλλου κράτους μέλους με το κοινοτικό δίκαιο, το Δικαστήριο πρέπει να πληροφορηθεί με εμπειρισταωμένο τρόπο τους λόγους για τους οποίους το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η απάντηση στα ερωτήματα αυτά είναι αναγκαία για να μπορέσει να εκδώσει την απόφασή του.
- 46 Από την περιγραφή του νομικού πλαισίου στην οποία προέβη το αιτούν δικαστήριο προκύπτει ότι το δικαστήριο αυτό πρέπει να εφαρμόσει στην κύρια δίκη τις διατάξεις του αγγλικού δικαίου. Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι «το ερώτημα ως προς τη νομιμότητα των διατάξεων για την εφαρμογή του νόμου *Èvin* βρίσκεται στο

επίκεντρο της υποθέσεως» χωρίς ωστόσο να εκθέτει ότι η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι αναγκαία για να μπορέσει να εκδώσει την απόφασή του.

- 47 Κληθέν από το Δικαστήριο να εξηγήσει λεπτομερέστερα πάνω σε ποια βάση η Newcastle θα μπορούσε να επικαλεστεί τον νόμο Évin, το αιτούν δικαστήριο στην ουσία περιορίστηκε να παραθέσει το επιχείρημα της εναγόμενης της κύριας δίκης ότι εύλογα μπορούσε να νομίσει ότι η παράλειψη να δοθούν οδηγίες για την αφαίρεση των διαφημίσεων στο γήπεδο θα κατέληγε στο να παραβιαστεί το γαλλικό δίκαιο.
- 48 Αντιθέτως, το αιτούν δικαστήριο δεν εξέθεσε αν το ίδιο εκτιμά ότι η Newcastle εύλογα μπορούσε να υποθέσει ότι όφειλε να εφαρμόσει τη γαλλική νομοθεσία, το δε Δικαστήριο δεν διαθέτει κανένα στοιχείο που να δείχνει κάτι τέτοιο.
- 49 Εξάλλου, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ισχυρίστηκε ότι η προϋπόθεση για να συναχθεί ότι είναι λυσιτελή τα προδικαστικά ερωτήματα μπορεί να συνίσταται στην ύπαρξη υποχρέωσης της Newcastle να τηρήσει τη γαλλική νομοθεσία βάσει των όρων της συμφωνίας που είχε συνάψει με τη CSI, η οποία προέβλεπε τη μετάδοση του αγώνα Newcastle-Metz από γαλλικό τηλεοπτικό σταθμό. Εν προκειμένω, αρκεί η διαπίστωση ότι το αιτούν δικαστήριο δεν ανέφερε την ύπαρξη τέτοιας συμβατικής υποχρέωσης.
- 50 Επιπλέον, όπως ορθώς υπογραμμίζει ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 34 των προτάσεών του, ακόμη και αν το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η Newcastle εύλογα μπορούσε να υποθέσει ότι η τήρηση της γαλλικής νομοθεσίας απαιτούσε την ανάμειξη της στις σχετικές συμβάσεις, δεν είναι σαφές για ποιον λόγο τούτο δεν θα ισχύει

πλέον αν η διάταξη που η Newcastle ήθελε να τηρήσει αποδειχθεί αντίθετη προς το άρθρο 59 της Συνθήκης.

- 51 Πάντως, η διάταξη περί παραπομπής δεν περιέχει καμία πληροφορία ούτε σχετικά με το σημείο αυτό.
- 52 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το Δικαστήριο δεν διαθέτει στοιχεία από τα οποία μπορεί να προκύψει η ανάγκη να αποφανθεί επί του ζητήματος αν είναι συμβατή με τη Συνθήκη ρύθμιση κράτους μέλους άλλου από εκείνο του αιτούντος δικαστηρίου.
- 53 Κατά συνέπεια, τα προδικαστικά ερωτήματα που τέθηκαν στο Δικαστήριο είναι απαράδεκτα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 54 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Γαλλική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή, που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 28ης Ιουλίου 2000 το High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, αποφαινεται:

Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως που διατυπώθηκε με διάταξη της 28ης Ιουλίου 2000 από το High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, είναι απαράδεκτη.

Rodríguez Iglesias

Puissochet

Wathelet

Gulmann

Edward

Jann

Σκουρής

Macken

Colneric

von Bahr

Cunha Rodrigues

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 21 Ιανουαρίου 2003.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias